

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Навчально-науковий інститут права та психології
Кафедра ділової української та іноземних мов
Кафедра теорії, історії та філософії права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор НАВС

полковник поліції

Сергій ЧЕРНЯВСЬКИЙ

23.10.2025

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАЦІЯ»

Статус дисципліни:	обов'язкова
Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Галузь знань:	К «Безпека та оборона»
Спеціальність:	К 9 «Правоохоронна діяльність»
Освітня програма:	Правоохоронна діяльність
Форма здобуття вищої освіти:	денна, заочна
Мова навчання:	українська
Форма підсумкового контролю:	залік

Київ–2025

Розробник(и):

Катерина УСАЧОВА – доцент кафедри ділової української та іноземних мов навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат філологічних наук.

Вікторія ПИЛИПЕНКО – доцент кафедри теорії, історії та філософії права навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат історичних наук, доцент.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри ділової української та іноземних мов ННІПП від 11 грудня 2025 року протокол № 8

Завідувач кафедри

Ольга МАКСИМЕНКО

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри теорії, історії та філософії права ННІПП від 18 12 2025 року протокол № 9

Завідувач кафедри

Максим ПЕНДЮРА

Схвалено на засіданні науково-методичної ради НАВС від 13 11 2025

Результати щорічного перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20____/20____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібно підкреслити)

Протокол засідання кафедри _____ 202____ Протокол засідання науково-методичної ради
№ _____ від _____ 202____ №

Робоча програма переглянута на 20____/20____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібно підкреслити)

Протокол засідання кафедри _____ 202____ Протокол засідання науково-методичної ради
№ _____ від _____ 202____ №

Робоча програма переглянута на 20____/20____ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).
(потрібно підкреслити)

Протокол засідання кафедри _____ 202____ Протокол засідання науково-методичної ради
№ _____ від _____ 202____ №

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Професійна комунікація» є культура мовлення у діяльності правоохоронця.

Метою викладання навчальної дисципліни «Професійна комунікація» є формування системи знань про мисленнєво-мовленнєву діяльність, спрямовану на досягнення мети у процесі професійної комунікації; а також вироблення вмінь і навичок аналізу та продукування текстів і дискурсів різного типу відповідно до мети, призначення й умов спілкування у різних сферах професійної діяльності правника.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Професійна комунікація» є:

- оволодіння основними термінами та структурними принципами дисципліни на рівні відтворення, тлумачення та використання у професійній діяльності;
- опанування специфіки використання стилів мови у професійній комунікації;
- засвоєння основ побудови ділової комунікації відповідно до вимог культури мовлення;
- долучення здобувачів вищої освіти до теорії й практики ораторського мистецтва;
- опрацювання техніки побудови професійного публічного виступу;
- формування навичок переконливої комунікації під час суперечки;
- виховання свідомого ставлення до культури, логіки, техніки мовлення.

Пререквізити. Опанування навчальної дисципліни «Професійна комунікація» передбачає попереднє опрацювання та актуалізацію знань з дисциплін: «Українська мова професійного спрямування»; «Логіка та критичне мислення»; «Юридична деонтологія»; «Інформаційні та комунікаційні технології»; «Іноземна мова професійного спрямування».

Постреквізити. Опанування навчальної дисципліни «Професійна комунікація» безпосередньо впливає на опанування дисциплін: «Українська наукова мова», «Іноземна мова наукового спрямування»; а також на навички й презентації створення науково-дослідницьких проєктів.

Компетентності відповідно до стандарту вищої освіти ступеня вищої освіти бакалавра галузі знань К «Правоохоронна діяльність», спеціальність К 9 «Правоохоронна діяльність»:

Інтегральна компетентність

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності.

Загальні компетентності

- ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК3. Здатність до критичного мислення та системного аналізу правових явищ.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність визначати придатні для юридичного аналізу факти, систематизувати одержані результати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

Результати навчання :

РН2. Вести міжособистісний діалог та превентивну комунікацію з метою виконання завдань професійної діяльності.

РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези, виокремлювати юридично значущі факти, виявляти причинно-наслідкові зв'язки в діях і явищах для прийняття оптимального рішення в конкретних ситуаціях.

РН5. Розробляти тексти, документи з питань професійної діяльності, вільно спілкуватися українською та іноземною мовами.

РН6. Знати і розуміти принципи доброчесності та норми етичної поведінки, дотримуватися їх у професійній діяльності.

РН7. Взаємодіяти із суб'єктами забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, а також здійснювати комунікацію з фізичними та юридичними особами з метою виконання завдань у сфері правоохоронної діяльності.

РН8. Здійснювати пошук інформації у доступних джерелах, аналізувати і оцінювати її для повного та всебічного встановлення обставин, необхідних для виконання професійних завдань.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні

знати:

- основні поняття й ознаки культури мови та культури мовлення;
- специфіку суб'єктивних та об'єктивних стилів мови;
- принципи формування текстів і дискурсів наукового, публіцистичного, розмовного різновидів;
- види інформації за якістю й особливості її оформлення залежно від мети;
- особливості та головні етапи розвитку риторики;
- головні поняття, розділи, закони, види та жанри риторики;
- методику підготовки до публічного виступу;
- способи й правила аргументації та доведення у суперечці;
- особливості комунікативно-мовленнєвих ситуацій, характерних для правової діяльності;

вміти:

- спиратися на знання про культуру мови та мовлення під час формування професійної комунікації;
- аналізувати власне та чуже мовлення;
- формувати тексти наукового та публіцистичного стилів;
- досягати комунікативної мети під час ділового спілкування;
- володіти невербальними засобами спілкування залежно від мети;
- спиратися на класичний досвід ораторів попередніх епох;
- застосовувати у своїй практиці основні риторичні правила та прийоми;
- використовувати різні стилі та жанри публічних виступів;
- організовувати професійну суперечку та керувати нею;
- вільно налагоджувати зворотний зв'язок зі співрозмовником у кожному з різновидів правової комунікації.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри мовної підготовки навчально-наукового інституту права та психології НАВС, які безпосередньо проводять заняття, або у разі звернення із письмовим запитом на електронну пошту кафедри та/або відповідних працівників.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 6	Обов'язкова дисципліна	
Загальний обсяг – 180	Рік підготовки	
	3-й	3-й, 4-й
	Семестр	
	5-й	6-й, 7-й
	Лекції	
	12 год	12 год
	Семінарські	
	12 год	6 год
	Практичні	
	72 год	8 год
	Самостійна робота	
	84 год.	154 год
	Вид контролю	
залік	залік	

3. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва розділів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		л.	сем.	п.з.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Розділ І.					
Основи культури професійної комунікації					
Тема 1. Вступ до навчальної дисципліни «Професійна комунікація».	8	2	2	2	2
Тема 2. Стилїстика мовлення у професійній сфері.	4			2	2
Тема 3. Науковий стиль у професійній сфері. Формування наукового тексту.	6			2	4
Тема 4. Публіцистичний стиль у професійній сфері. Мовні особливості текстів у масмедіа.	6			2	4
Тема 5. Розмовний стиль у професійній сфері. Культура усного мовлення фахівця.	8			4	4
Тема 6. Мовний етикет у професійній комунікації.	8			4	4
Разом за розділом 1	40	2	2	16	20
Розділ ІІ.					
Культура монологічного та діалогічного мовлення фахівця					
Тема 7. Ораторська майстерність фахівця. Риторика як наука та мистецтво.	8	2	2	2	2
Тема 8. Роди та види риторики. Інтерактивне красномовство.	6			2	4
Тема 9. Риторичний канон і сучасні закони риторики.	10	2	2	2	4
Тема 10. Техніка публічного виступу фахівця.	8			4	4
Тема 11. Професійне дискусивно-полемічне мовлення.	10			6	4
Тема 12. Особливості юридичного красномовства. Модульний контроль.	8			4	4
Разом за розділом 2	50	4	4	20	22
Усього	90	6	6	36	42
Підсумковий контроль	залік				

Розділ III.					
Основи професійної комунікації в правовому та етичному полі					
Тема 1. Правові засади професійної комунікації правоохоронця		2		2	
Тема 2. Юридичні межі та стандарти комунікації в професійній діяльності			2	2	
Тема 3. Аналітична робота з комунікаційними загрозами				4	
Тема 4. Усна комунікація в оперативно-розшуковій та превентивній діяльності: принципи безбар'єрності та деескалації конфліктів.				4	
Тема 5. Етичні та правові стандарти комунікації				4	
Разом за розділом 3	40	2	2	16	20
Розділ IV					
Публічна та полемічна комунікація фахівця в умовах інформаційної та гібридної війни					
Тема 6. Стратегії взаємодії з медіа: правові обмеження, протидія дезінформації та формування офіційної позиції.			2	2	
Тема 7. Історичні приклади та сучасні вимоги до ораторської майстерності		2		2	
Тема 8. Види процесуальної комунікації.		2		2	
Тема 9. Застосування правових канонів аргументації в умовах інформаційної війни та протидії мові ворожнечі.			2	4	
Тема 10. Техніка публічних комунікацій: підготовка та проведення брифінгів, прес-конференцій і виступів у кризових ситуаціях.				4	
Тема 11. Тактика дискурсивно-полемічної комунікації в правовому полі.				2	
Тема 12. Юридичне публічне мовлення як інструмент протидії ворожій пропаганді.				4	

Разом за розділом 4	50	4	4	20	22
Усього	90	6	6	36	42
Підсумковий контроль	залік				

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗДІЛ I. Основи культури професійної комунікації

Тема 1. Вступ до навчальної дисципліни «Професійна комунікація»

Культура мови та культура мовлення. Чинники формування культури мовлення. Комунікативні ознаки культури мовлення. Мовна освіта, мовне виховання та мовленнєва поведінка.

Комунікація та спілкування. Класифікація видів спілкування. Код мовленнєвої ситуації. Усна та писемна форми спілкування. Текст як форма реалізації мовленнєво-професійної діяльності. Ознаки та різновиди тексту як комунікативного явища. Поняття про дискурс.

Тема 2. Стилїстика мовлення у професійній сфері

Система стилів сучасної української літературної мови. Стель мови та стель мовлення. Суб'єктивні стилі. Поняття про ідіолект та ідіостиль.

Об'єктивні стилі. Експресивні стилі та їх особливості. Мовні та позамовні фактори формування функціональних стилів. Офіційно-діловий стиль як функціональний стиль. Особливості та підстилі наукового стилю. Особливості та підстилі публіцистичного стилю. Особливості та підстилі розмовного стилю. Специфіка художнього та конфесійного стилів.

Правова сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового, публіцистичного та розмовного стилів.

Тема 3. Науковий стиль у професійній сфері. Формування наукового тексту

Науковий стиль та його загальна характеристика. Власне науковий підстиль наукового стилю. Науково-навчальний підстиль наукового стилю. Науково-популярний підстиль наукового стилю.

Специфіка наукової інформації. Теза та аргумент у науковому тексті. План наукового тексту. Структура та композиція наукового тексту. Система жанрів наукового стилю. Реферат. Наукова стаття. Наукова робота. Особливості наукового дискурсу.

Бібліографічне посилання. Техніка оформлення бібліографічних посилань різних типів. Список використаних джерел та його оформлення.

Тема 4. Публіцистичний стиль у професійній сфері. Мовні особливості текстів у масмедіа

Публіцистичний стиль та його загальна характеристика. Інформування та переконання у публіцистичному стилі. Позиція автора у публіцистичному тексті. Система підстилів та жанрів публіцистичного стилю.

Реальна, нереальна та невизначена інформація у публіцистичному тексті.

Публіцистичний дискурс. Формування маніпуляції у публіцистичному тексті та дискурсі. Використання технічних засобів для формування дискурсу масмедіа.

Тема 5. Розмовний стиль у професійній сфері. Культура усного мовлення фахівця

Розмовний стиль у системі функціональних стилів. Специфіка розмовного стилю та його підстилів. Суб'єктивні та об'єктивні фактори формування розмовного стилю. Текст і дискурс у розмовному стилі. Усна та писемна форми розмовного стилю.

Невербальні засоби спілкування. Кінетичні засоби. Праксодичні засоби. Такесичні засоби. Проксемічні засоби. Графічний вияв невербальних засобів. Взаємодія вербальних та невербальних засобів у розмовному стилі.

Тема 6. Мовний етикет у професійній комунікації

Ділове спілкування у професійній комунікації. Етапи ділового спілкування. Роль суб'єктивних та об'єктивних стилів у діловому спілкуванні. Особливості культури мовлення у діловому спілкуванні.

Мовний та мовленнєвий етикет. Одиниці мовного етикету. Мовленнєвий етикет у діловому спілкуванні. Специфіка мовленнєвого етикету залежно від функціонального стилю.

РОЗДІЛ II. Культура монологічного та діалогічного мовлення фахівця

Тема 7. Ораторська майстерність фахівця. Риторика як наука та мистецтво

Риторика як теорія ораторського мистецтва й одна з найдавніших наук. Зв'язок риторики з іншими науками. Співвідношення понять «ораторське мистецтво», «риторика», «красномовство».

Мистецтво публічного виступу Давньої Греції. Риторичне мистецтво в античному Римі. Риторика за доби Середньовіччя, Ренесансу та Просвітництва. Красномовство у вітчизняній історії та культурі. Роль Києво-Могилянської академії у становленні українського красномовства. XX століття в історії риторики. Тоталітарна риторика. Сучасна українська школа риторики. Діджиталізація сучасної риторики.

Тема 8. Роди та види риторики. Інтерактивне красномовство

Родо-жанрова диференціація класичного та сучасного красномовства.

Соціально-політичне красномовство: сфера, мета, особливості. Військове красномовство як різновид політичної риторики. Академічне красномовство: сфера, мета, особливості. Жанри академічного красномовства. Юридичне красномовство: сфера, мета, особливості. Судова риторика та її жанри. Суспільно-побутове красномовство: сфера, мета, особливості, жанри. Церковно-богословське красномовство: сфера, мета, особливості, жанри.

Інтерактивний характер жанрів сучасного красномовства. Медіариторика. Ділова риторика.

Тема 9. Риторичний канон і сучасні закони риторики

Основні розділи та поняття класичної риторики. Логос, етос, пафос, топос у сучасному красномовстві.

Характеристика семи законів риторики: концептуального, моделювання аудиторії (за соціально-демографічними, суспільно-психологічними та індивідуально-особистісними ознаками), стратегічного, тактичного, мовленнєвого, ефективної комунікації, системно-аналітичного.

Риторична особистість і риторична харизма.

Тема 10. Техніка публічного виступу фахівця

Поняття публічного виступу. Специфіка публічних виступів різного типу. Види публічних промов.

Методика та етапи підготовки публічного виступу. Мета виступу. План виступу. Відбір матеріалу для виступу. Структура ораторського тексту. Логічні та емоційні засади промови. Елементи художності в мові оратора.

Імідж оратора. Техніка виступу оратора. Взаємодія оратора і слухача.

Презентація як різновид публічного мовлення.

Тема 11. Професійне дискусивно-полемічне мовлення

Суперечка як основа професійної дискусивно-полемічної мови. Класифікації суперечок. Дискусія та полеміка, дебати та диспут як різновиди суперечки. Учасники суперечки. Коректні прийоми у суперечці. Некоректні прийоми впливу у суперечці. Софізми. Правила ефективної суперечки.

Теорія аргументації та заперечення. Сутність тези, аргументу, способу доведення та вимоги до них. Види аргументів, система риторичних методів аргументування. Причини логічних помилок у публічних виступах. Поняття про спростування.

Тема 12. Особливості юридичного красномовства

Публічна комунікація у діяльності юриста. Актуальні проблеми сучасного юридичного красномовства.

Судове засідання як комунікативний процес. Загальні та специфічні принципи виступу юриста. Види та засади судової промови. Особливості підготовки судової промови. Мистецтво судових дебатів. Репліка як елемент судових дебатів.

Юридична консультація як різновид бесіди. Стильові та комунікативні особливості правопросвітницького виступу.

РОЗДІЛ III. Основи професійної комунікації в правовому та етичному полі

Тема 1. Правові засади професійної комунікації правоохоронця

Нормативно-правова база професійної комунікації в діяльності правоохоронних органів України. Основні закони та підзаконні акти

(Конституція України, Закони «Про Національну поліцію», «Про національну безпеку України», «Про медіа», Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту, рекомендації Ради Європи щодо протидії мові ворожнечі). Принципи законності, недискримінації, поваги до гідності людини та протидії мові ворожнечі й інформаційно-психологічним операціям (ІПСО) ворога. Обмеження на поширення службової інформації та відповідальність за порушення (адміністративна, дисциплінарна, кримінальна). Класифікація комунікаційних ризиків у правоохоронній сфері.

Тема 2. Юридичні межі та стандарти комунікації в професійній діяльності

Юридичні обмеження на використання мови ворожнечі, дискримінаційних висловлювань та стереотипів у службовій комунікації правоохоронця. Стандарти безбар'єрної комунікації відповідно до принципів поваги до гідності людини (згідно з державними ініціативами «Безбар'єрність», рекомендаціями Ради Європи та практикою Національної поліції). Критерії віднесення висловлювань до мови ворожнечі та механізми реагування. Практичні рекомендації щодо уникнення дискримінаційних формулювань у взаємодії з громадянами різних груп (вразливі категорії, національні меншини, внутрішньо переміщені особи).

Тема 3. Аналітична робота з комунікаційними загрозами

Методи та інструменти виявлення пропаганди, дезінформації та ворожих ІПСО в інформаційному просторі. Класифікація комунікаційних загроз (маніпуляції, фейки, мова ворожнечі, наративи, спрямовані на підрив довіри до правоохоронних органів). Алгоритми моніторингу відкритих джерел, соціальних мереж та медіа. Роль аналітичних підрозділів поліції та Національної гвардії у виявленні та оцінці загроз. Правові підстави для фіксації та реагування на виявлені випадки (збір доказів, підготовка матеріалів для досудового розслідування).

Тема 4. Усна комунікація в оперативно-розшуковій та превентивній діяльності: принципи безбар'єрності та деескалації конфліктів

Принципи ефективної усної комунікації під час оперативних заходів, перевірок, профілактичних бесід та взаємодії з громадянами. Застосування безбар'єрного підходу (повага до гідності, уникнення стигматизації, інклюзивна мова). Техніки деескалації конфліктів: вербальна та невербальна комунікація, активне слухання, емпатія, контроль емоцій. Правові аспекти застосування сили та спеціальних засобів у разі ескалації. Практичні сценарії: спілкування з жертвами злочинів, підозрюваними, свідками, учасниками масових заходів.

Тема 5. Етичні та правові стандарти комунікації

Етичний кодекс поведінки правоохоронця та інші професійні стандарти. Етичні принципи: неупередженість, повага, толерантність, заборона дискримінації. Відповідальність за порушення етичних норм (дисциплінарна,

службова перевірка). Механізми внутрішнього контролю та реагування на скарги громадян щодо неетичної комунікації. Інклюзивний підхід як обов'язок правоохоронця: протидія мові ворожнечі в професійному середовищі та щодо громадян. Практичні кейси етичних дилем у комунікації.

РОЗДІЛ IV. Публічна та полемічна комунікація фахівця в умовах інформаційної та гібридної війни

Тема 6. Стратегії взаємодії з медіа: правові обмеження, протидія дезінформації та формування офіційної позиції

Правові рамки взаємодії правоохоронних органів з мас-медіа. Стратегії протидії дезінформації: оперативне спростування фейків, підготовка офіційних заяв, брифінги. Формування єдиної офіційної позиції органу (пресслужба, керівництво). Алгоритм реагування на запити журналістів та виклики в умовах гібридної війни.

Тема 7. Історичні приклади та сучасні вимоги до ораторської майстерності фахівців у протидії пропаганді та інформаційним атакам

Сучасні вимоги до публічного мовлення фахівця: чіткість, достовірність, оперативність, емоційна стійкість. Роль лідерства в протидії пропаганді. Психологічні аспекти впливу на аудиторію в кризових ситуаціях.

Тема 8. Види процесуальної комунікації

Класифікація видів процесуальної комунікації в правоохоронній та судовій практиці: судова (прокурорська, адвокатська, свідчення), адміністративна (управлінська, превентивна), оперативно-розшукова (допити, негласні заходи, перемовини), публічна (брифінги, звернення). Процесуальні особливості кожного виду: правові обмеження, правила доказування, тактики протидії маніпуляціям та ворожим наративам. Порівняльний аналіз ефективності в умовах інформаційної війни.

Тема 9. Застосування правових канонів аргументації в умовах інформаційної війни та протидії мові ворожнечі

Правові принципи аргументації (допустимість доказів, презумпція невинуватості, заборона наклепу). Тактики побудови переконливої позиції в умовах ІІСО: спростування фейків, використання офіційних джерел, логічна структура. Протидія мові ворожнечі в аргументації: уникнення ескалації, збереження нейтральності. Практичні прийоми захисту від маніпуляцій у публічному та процесуальному спілкуванні.

Тема 10. Техніка публічних комунікацій: підготовка та проведення брифінгів, прес-конференцій і виступів у кризових ситуаціях

Етапи підготовки публічного виступу правоохоронця: аналіз ситуації, визначення ключових меседжів, прогнозування запитань. Техніка проведення

брифінгів та прес-конференцій: структура, невербальна комунікація, робота з ворожими запитаннями. Особливості виступів у кризових ситуаціях (теракти, масові заворушення, ПСО). Практичні вправи: симуляція брифінгу, аналіз відео.

Тема 11. Тактика дискурсивно-полемічної комунікації в правовому полі

Тактики ведення полеміки під час досудового розслідування, судових засідань та публічних дебатів. Протидія маніпуляціям, пропаганді та мові ворожнечі: виявлення логічних помилок, фіксація порушень, контр-аргументація. Правові інструменти захисту позиції (заперечення, клопотання).

Тема 12. Юридичне публічне мовлення як інструмент протидії ворожій пропаганді

Публічне мовлення правоохоронця як елемент стратегічних комунікацій держави в умовах гібридної війни. Практичні методи: створення контрнарративів, використання фактів, емоційний контроль. Алгоритми якісної комунікації: планування, моніторинг ефекту, корекція. Роль правоохоронців у формуванні стійкості суспільства до пропаганди.

4. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

РОЗДІЛ I. Основи культури професійної комунікації

Тема 1. Вступ до навчальної дисципліни «Культура професійного мовлення» (4 год.)

Навчальні питання до семінару

1. Культура мови та культура мовлення.
2. Мовна освіта, мовне виховання та мовленнєва поведінка.
3. Текст як форма реалізації мовленнєво-професійної діяльності.

Навчальні питання до практичного заняття

1. Комунікативні ознаки культури мовлення.
2. Комунікація та спілкування. Класифікація видів спілкування.
3. Ознаки та різновиди тексту як комунікативного явища.

Тема 2. Стилїстика мовлення у професійній сфері (4 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 1

1. Система стилів сучасної української літературної мови.
2. Стиль мови та стиль мовлення.
3. Суб'єктивні стилі. Поняття про ідіолект та ідіостиль.

Навчальні питання до практичного заняття 2

1. Об'єктивні стилі. Експресивні стилі та їх особливості.
2. Мовні та позамовні фактори формування функціональних стилів.
3. Правова сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового, публіцистичного та розмовного стилів.

Тема 3. Науковий стиль у професійній сфері. Формування наукового тексту (6 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 1

1. Науковий стиль та його загальна характеристика.
2. Власне науковий підстиль наукового стилю.
3. Науково-навчальний підстиль наукового стилю.
4. Науково-популярний підстиль наукового стилю.

Навчальні питання до практичного заняття 2

1. Специфіка наукової інформації.
2. Теза та аргумент у науковому тексті. План наукового тексту.
3. Структура та композиція наукового тексту.
4. Техніка оформлення бібліографічних посилань різних типів.

Навчальні питання до практичного заняття 3

1. Система жанрів наукового стилю.
2. Реферат. Наукова стаття. Наукова робота.
3. Особливості наукового дискурсу.

Тема 4. Публіцистичний стиль у професійній сфері. Мовні особливості текстів у масмедіа (6 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 1

1. Публіцистичний стиль та його загальна характеристика.
2. Інформування та переконання у публіцистичному стилі.
3. Система підстилів та жанрів публіцистичного стилю.

Навчальні питання до практичного заняття 2

1. Реальна, нереальна та невизначена інформація у публіцистичному тексті.
2. Позиція автора у публіцистичному тексті.
3. Публіцистичний дискурс.

Навчальні питання до практичного заняття 3

1. Формування маніпуляції у публіцистичному тексті та дискурсі.
2. Використання технічних засобів для формування дискурсу масмедіа.

Тема 5. Розмовний стиль у професійній сфері. Культура усного мовлення фахівця (4 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 1

1. Специфіка розмовного стилю та його підстилів.
2. Текст і дискурс у розмовному стилі.
3. Усна та писемна форми розмовного стилю.

Навчальні питання до практичного заняття 2

1. Взаємодія вербальних та невербальних засобів у розмовному стилі.
2. Невербальні засоби спілкування.
3. Графічний вияв невербальних засобів.

Тема 6. Мовний етикет у професійній комунікації (4 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 1

1. Ділове спілкування у професійній комунікації.
2. Етапи ділового спілкування.
3. Особливості культури мовлення у діловому спілкуванні.

Навчальні питання до практичного заняття 2

1. Мовний та мовленнєвий етикет.
2. Мовленнєвий етикет у діловому спілкуванні.

3. Специфіка мовленнєвого етикету залежно від функціонального стилю.

РОЗДІЛ II. Культура монологічного та діалогічного мовлення фахівця

Тема 7. Ораторська майстерність фахівця. Риторика як наука та мистецтво (4 год.)

Навчальні питання до семінару

1. Поняття про риторику.
2. Основні етапи розвитку західної риторики.
3. Красномовство у вітчизняній духовній культурі.
4. Сучасна риторика.

Навчальні питання до практичного заняття

1. Мистецтво публічного виступу Давньої Греції.
2. Риторичне мистецтво в античному Римі.
3. Красномовство Київської Русі.
4. Риторична спадщина Києво-Могилянської академії.
5. Тоталітарна риторика.
6. Діджиталізація сучасної риторики.

Тема 8. Роди та види риторики. Інтерактивне красномовство (4 год.)

Навчальні питання до семінару

1. Родо-жанрова диференціація красномовства.
2. Класичні роди риторики.
3. Сучасні види красномовства. Медіариторика.

Навчальні питання до практичного заняття

1. Особливості та жанри соціально-політичного красномовства.
2. Особливості та жанри академічного красномовства.
3. Особливості та жанри юридичного красномовства.
4. Особливості та жанри суспільно-побутового красномовства.
5. Особливості та жанри церковно-богословського красномовства.
6. Інтерактивний характер жанрів сучасного красномовства.

Тема 9. Риторичний канон і сучасні закони риторики (4 год.)

Навчальні питання до семінару

1. Основні розділи та поняття класичної риторики.
2. Закони риторики докомунікативного (підготовчого) етапу.
  3. Закони риторики комунікативного та посткомунікативного етапів.

Навчальні питання до практичного заняття

1. Логос, етос, пафос, топос у сучасному красномовстві.

2. Концептуальний закон. Принципи формування концепції.
3. Закон модулювання аудиторії. Ознаки аудиторії.
4. Стратегічний і тактичний закон.
5. Мовленнєвий закон. Риторичні фігури.
6. Закон ефективної комунікації. Особистість оратора.

Тема 10. Техніка публічного виступу фахівця (6 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 1

1. Поняття публічного виступу.
2. Доповідь, промова, лекція як види публічного виступу.
3. Методика та етапи підготовки публічного виступу.

Навчальні питання до практичного заняття 2

1. Тема, мета й аудиторія виступу.
2. Формування плану виступу та робота з матеріалом.
3. Структура ораторського тексту.

Навчальні питання до практичного заняття 3

1. Імідж оратора. Зовнішні та внутрішні характеристики.
2. Техніка виступу оратора.
3. Презентація як різновид публічного мовлення.

Тема 11. Професійне дискусивно-полемічне мовлення (6 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 1

1. Суперечка як основа професійної дискусивно-полемічної мови.
2. Дискусія та полеміка, дебати та диспут як різновиди суперечки.
3. Учасники суперечки.

Навчальні питання до практичного заняття 2

1. Сутність тези, аргументу, способу доведення та вимоги до них.
2. Види аргументів, система риторичних методів аргументування.
3. Заперечення та спростування в суперечці.

Навчальні питання до практичного заняття 3

1. Коректні прийоми у суперечці.
2. Некоректні прийоми впливу у суперечці.
3. Правила ефективної суперечки.

Тема 12. Особливості юридичного красномовства (4 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 1

1. Публічна комунікація у діяльності юриста.
2. Юридична консультація як різновид бесіди.

3. Стильові та комунікативні особливості правопросвітницького виступу.

Навчальні питання до практичного заняття 2

1. Судове засідання як комунікативний процес.
2. Види та засади судової промови.
3. Мистецтво судових дебатів.

РОЗДІЛ III. Основи професійної комунікації в правовому та етичному полі

Тема 1. Правові засади професійної комунікації правоохоронця (2 год.)

Навчальні питання до практичного заняття

1. Принципи законності та недискримінації в професійній комунікації за Конституцією України.
2. Склад злочину розпалювання ворожнечі в службовій діяльності.
3. Нормативне регулювання протидії інформаційно-психологічним операціям у Законі України «Про Національну поліцію».
4. Класифікація комунікаційних ризиків та відповідальність за порушення.
5. Рекомендовані правила протидії мові ворожнечі (Рекомендація Ради Європи).
6. Обмеження професійної комунікації в контексті національної безпеки.

Тема 2. Юридичні межі та стандарти комунікації в професійній діяльності (4 год.)

Навчальні питання до семінару

1. Дискримінаційні висловлювання як адміністративне та кримінальне правопорушення в діяльності поліції.
2. Обов'язкове застосування принципів безбар'єрності в службовій взаємодії з громадянами.
3. Відповідальність правоохоронця за порушення стандартів комунікації (дисциплінарна, адміністративна, кримінальна).
4. Практичні способи уникнення мови ворожнечі під час оперативних заходів та масових подій.

Навчальні питання до практичного заняття

1. Критерії визнання висловлювань мовою ворожнечі.
2. Перетворення дискримінаційних висловлювань у безбар'єрну комунікацію.
3. Практика Європейського суду з прав людини щодо дискримінації в діяльності поліції.
4. Процедура реагування на скарги громадян щодо дискримінаційної комунікації
5. Межі свободи слова та заборона дискримінації в службовій діяльності.

6. Стандарти інклюзивної комунікації працівника правоохоронного органу.

Тема 3. Аналітична робота з комунікаційними загрозами (4 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 1

1. Класифікація видів дезінформації.
2. Ознаки пропаганди війни в інформаційно-психологічних операціях.
3. Алгоритм моніторингу комунікаційних загроз в інформаційному просторі.

Навчальні питання до практичного заняття 2

1. Правові підстави фіксації доказів комунікаційних загроз у матеріалах досудового розслідування.
2. Повноваження правоохоронних органів у протидії дезінформації та гарантії свободи слова.
3. Структура аналітичної записки про виявлену комунікаційну загрозу.

Тема 4. Якісна усна комунікація в оперативно-розшуковій та превентивній діяльності (4 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 1

1. Правові межі застосування сили та принципи деескалації конфліктів.
2. Техніки безбар'єрної та деескалаційної комунікації.
3. Права потерпілих та емпатичний підхід в усній.

Навчальні питання до практичного заняття 2

1. Методика проведення профілактичної бесіди з представниками вразливих категорій
2. Вербальні та невербальні засоби деескалації конфліктів
3. Вплив якісної комунікації на ефективність превентивної діяльності

Тема 5. Етичні та правові стандарти комунікації (4 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 1

1. Основні принципи Етичного кодексу працівника поліції та їх конституційна основа.
2. Алгоритм вирішення етичних дилем у професійній діяльності.
3. Види етичних порушень та дисциплінарна відповідальність.

Навчальні питання до практичного заняття 2

1. Правила комунікації з вразливими категоріями населення.
2. Межа між етичними нормами та кримінальною відповідальністю за зловживання владою.
3. Зміст індивідуальної етичної декларації працівника правоохоронного органу.

РОЗДІЛ IV. Публічна та полемічна комунікація фахівця в умовах інформаційної та гібридної війни

Тема 6. Стратегії взаємодії з медіа (4 год.)

Навчальні питання до семінару

1. Обмеження на розголошення інформації в комунікації з медіа.
2. Баланс між прозорістю та збереженням таємниці досудового розслідування
3. Принципи формування єдиної офіційної позиції правоохоронного органу.

Навчальні питання до практичного заняття

1. Правила підготовки відповіді на запит журналіста.
2. Структура прес-релізу-спростування дезінформації
3. Алгоритм реагування на дезінформацію та методи протидії їй.

Тема 7. Історичні приклади та сучасні вимоги до майстерності публічного мовлення (2 год.)

Навчальні питання до практичного заняття

1. Помилки публічної комунікації правоохоронних органів.
2. Сучасні вимоги до публічного лідерства.
3. Ефективні прийоми протидії пропаганді в умовах гібридної війни.
4. Структура публічного виступу проти ворожого інформаційного нарративу.
5. Ключові правила майстерності публічного мовлення.
6. Роль емоційної стійкості в публічних комунікаціях.

Тема 8. Види процесуальної комунікації (4 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 1

1. Класифікація видів процесуальної комунікації в правоохоронній та судовій діяльності.
2. Особливості комунікації в судовому засіданні.
3. Правові обмеження оперативно-розшукової комунікації.

Навчальні питання до практичного заняття 2

1. Відмінності адміністративної та публічної комунікації в превентивній роботі.
2. Тактики протидії ворожим нарративам у різних видах процесуальної комунікації.
3. Вплив процесуальних норм на ефективність аргументації.

Тема 9. Застосування правових канонів аргументації (4 год.)

Навчальні питання до семінару

1. Презумпція невинуватості як основа правової аргументації.
2. Структура спростування дезінформації допустимими доказами.

3. Відмінності логічної та правової аргументації в інформаційному протистоянні.

Навчальні питання до практичного заняття

1. Прийоми уникнення мови ворожнечі в процесуальній аргументації
2. Методика контр-аргументації проти типового маніпулятивного наративу
3. Баланс між ефективністю аргументації та дотриманням етичних стандартів.

Тема 10. Техніка публічних комунікацій (4 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 1

1. Підготовка брифінгу: ключові меседжі та прогноз запитань.
2. Структура та правила проведення прес-конференції.
3. Техніки відповіді на провокативні та складні запитання.

Навчальні питання до практичного заняття 2

1. Роль невербальної комунікації в публічних виступах.
2. Сценарії публічного виступу в кризових ситуаціях.
3. Вплив техніки публічних комунікацій на рівень довіри до правоохоронних органів.

Тема 11. Тактика дискурсивно-полемічної комунікації в правовому полі (4 год.)

Навчальні питання до практичного заняття 1

1. Найпоширеніші логічні помилки в маніпулятивних наративах.
2. Тактика контр-аргументації прокурора в судовому процесі.
3. Підготовка клопотань для захисту позиції в полеміці.

Навчальні питання до практичного заняття 2

1. Відмінності тактик полеміки в досудовому розслідуванні та публічному просторі.
2. Фіксація порушень (мова ворожнечі) під час полемічної взаємодії.
3. Процесуальні межі та гарантії захисту полемічної комунікації.

Тема 12. Юридичне публічне мовлення як інструмент протидії ворожій пропаганді (2 год.)

Навчальні питання до практичного заняття

1. Успішні кейси протидії пропаганді в Україні.
2. Алгоритм підготовки публічного звернення в умовах гібридної війни.
3. Роль правоохоронних органів у формуванні інформаційної стійкості суспільства.
4. Структура юридичного публічного мовлення з елементами емоційного контролю.
5. Захист національних інтересів через публічні комунікації правоохоронців.

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

РОЗДІЛ I. Основи культури професійного мовлення

Тема 1. Вступ до навчальної дисципліни «Професійна комунікація»

Завдання 1. Підібрати позитивні (ситуації правильного використання) та негативні (ситуації порушення) приклади до кожної з ознак культури мовлення. Пояснити роль кожної з ознак для мовлення фахівця.

Завдання 2. «Іду слідом, коли бачу – на дверях складу табличка під склом: “Начальник по будівництву. З лічних питань прийом по вівторках, від 16.00 до 18.00”». (В.Дрозд)

Які ознаки культури мови передусім порушено у даному уривку?

Завдання 3. Професор Генрі Хігінс у п'єсі Бернарда Шоу «Пігмаліон» міг розказати про минуле людини та охарактеризувати її за тим, як вона говорить.

Що саме давало змогу професору робити правильний висновок про людину?

Завдання 4. Багато творів або описів у статтях містять подібні або схожі за формою рядки: «Осінній ранок. Туман. Мряка. Холодно.»

Що дозволяє говорити про ці чотири речення як про текст?

Тема 2. Стилїстика мовлення у професійній сфері

Завдання 1. Здійснити порівняльну характеристику понять: стиль мови – стиль мовлення, об'єктивні стилі – суб'єктивні стилі, експресивні стилі – функціональні стилі, ідіолект – ідіостиль.

Завдання 2. Сформулювати специфіку експресивних стилів сучасної української мови за метою їх використання. Підібрати приклади до застосування кожного у фаховій діяльності.

Завдання 3. Проаналізувати особливості власного ідіолекту, визначити чинники, що впливають на порушення культури мовлення.

Завдання 4. Проілюструйте переконливими прикладами афоризм: «Ми слухаємо не промову, ми слухаємо людину, яка говорить з нами».

Тема 3. Науковий стиль у професійній сфері. Формування наукового тексту

Завдання 1. «Поняття вартості є, можна сказати, всеохопним, оскільки застосовується до величезної кількості явищ економічного і фінансового життя – товарів, послуг, сировини, інтелектуальної і фізичної праці тощо. Все в економіці має свою вартість. Розібратися у цьому складному феномені допоможе подана інформація».

До якого стилю та підстилю належить цей уривок? Обґрунтуйте на основі аналізу мовних засобів та мети тексту.

Завдання 2. Написати три короткі тексти з одним юридичним терміном (за вибором), використовуючи мовні засоби різних підстилів наукового стилю.

Завдання 3. Створити тезовий план, дотримуючись вимог до композиції наукового тексту (тема довільна в межах юридичного спрямування).

Завдання 4. Сформулювати відмінності між науковими жанрами: лекція, стаття, наукова робота. Обґрунтувати їх належність до певного підстилю наукового стилю.

Завдання 5. Здійснити порівняльний аналіз кожної з частин наукового тексту (вступ, основна частина, висновок), залежно від наукового жанру.

Завдання 6. Проаналізувати професійний науковий текст та сформулювати на його основі усний виступ наукового характеру.

Тема 4. Публіцистичний стиль у професійній сфері. Мовні особливості текстів у масмедіа

Завдання 1. Дати характеристику трьом підстилям публіцистичного стилю. Підібрати до кожного приклад на правову тематику. Пояснити вид інформації та роботу з нею залежно від мети автора.

Завдання 2. Перегляньте випуск новин (на вибір). Проаналізуйте прийоми вербальної та візуальної маніпуляції. Визначте мету використання. Сформулюйте власну думку про доцільність та етичність подібного використання.

Завдання 3. Охарактеризувати специфіку гендерних аспектів спілкування у публічному просторі. Дібрати приклади з правової сфери.

Завдання 4. Сформулюйте коротку новину з життя групи. Пояснить та проілюструйте відмінності між підготовкою тексту до прочитання чи до озвучування. Зробіть короткий усний виступ на основі написаного тексту.

Завдання 5. Пояснить, як ви розумієте вислів: «Бесіда – мистецтво, в якому суперником людини виступає все людство» (Емерсон).

Тема 5. Розмовний стиль у професійній сфері. Культура усного мовлення фахівця

Завдання 1. Створити 3-4 діалоги у розмовному стилі, змінюючи соціальні ролі мовців, місце діалогу, зміст діалогу. Пояснити вплив кожного з факторів (мовець, співрозмовник, тема, мета, час, місце) на специфіку формування мовлення.

Завдання 2. Зробити характеристику типових невербальних засобів за групами (кінетичні, праксодичні, такесичні, проксемічні) під час використання їх в монолозі, діалозі, полілозі. Зробіть підсумок щодо специфіки кожного виду спілкування.

Завдання 3. Два друга побачили один одного по різні боки шосе. Часу шукати перехід не було. Вони помахали один одному рукою, потім один підніс кулак з піднятими мізинцем та великим пальцем до правого боку голови імітуючи телефон, потім показав пальцями число три. Інший кивнув головою.

Як можна охарактеризувати таке спілкування? До яких видів належать елементи такого спілкування.

Завдання 4. Перевірте ваш звичний темп мовлення: візьміть будь-який текст і підрахуйте з годинником в руках, скільки слів за хвилину ви вимовляєте. Порівняйте це з нормою та проаналізуйте.

Тема 6. Мовний етикет у професійній комунікації

Завдання 1. Підготувати короткий інформаційний виступ, спираючись на знання особливостей ділового спілкування. Адаптуйте його відповідно до зміни статусу оратора та аудиторії (керівник – підлеглий, юрисконсульт – клієнт).

Завдання 2. Продумати ситуацію, коли ви вчинили несправедливо щодо іншої людини. Сформулювати текст вибачення, використавши словосполучення: *Вибачте мені. Даруйте, що я завдав Вам стільки клопоту. Перепрошую. Мені дуже шкода, що я... Прошу пробачення.*

Завдання 4. Охарактеризуйте самі себе як мовну особистість, виходячи з психологічних, культурних, соціальних та національних особливостей. Використовуйте матеріал курсу «Культура професійного мовлення», а також власні міркування.

РОЗДІЛ II. Культура монологічного та діалогічного мовлення фахівця

Тема 7. Ораторська майстерність фахівця. Риторика як наука та мистецтво

Завдання 1. Сформулюйте власний аргументований погляд на питання, чи є риторика наукою, чи мистецтвом.

Завдання 2. Якось одного гладіатора запитали: «Хто сильніший – ти чи Перикл?», на що той відповів: «Якщо я навіть покладу Перикла на обидві лопатки, то й тоді він доведе, що переможений я, і народ повірить йому».

Хто такий Перикл? Чим він був сильніший за гладіатора?

Завдання 3. Природа наділила його якостями, які, на погляд давніх, були не сумісні з ораторською діяльністю: маленький зріст, слабкий голос, погана дикція, нервові смикання плечем. Проте це не змусило його змиритися та відмовитися від своєї мети.

Про кого йде мова? Як оратор працював над вказаними недоліками?

Завдання 4. Підручник з риторики М. Довгалевського має назву «Сад поетичний, вирощений задля збирання квітів і плодів віршованого і прозового слова в Київській Могиляно-Зборовській академії для більшої користі українському садівникові і його православної батьківщині біля Йорданського і Марійського морів у 1736 році».

Назвіть стиль, якому властива подібна манера вислову та яким чином він вплинув на риторику.

Тема 8. Роди та види риторики. Інтерактивне красномовство

Завдання 1. Напишіть мету кожного з п'яти класичних родів риторики. До кожного роду доберіть сучасний приклад такого красномовства, поясніть, чому саме такий приклад репрезентує цей рід.

Завдання 2. Доберіть тексти промов видатних риторів різних родів і жанрів. Порівняйте їхні мовні засоби (лексичні, морфологічні, стилістичні, синтаксичні).

Завдання 3. Зробіть аналіз відеозапису публічного виступу діяча ХХ-ХХІ стт. на вибір. До якого роду та жанру належить виступ? Аргументуйте.

Завдання 4. На весіллі чудову промову виголосив брат нареченого.

До якого типу красномовства належатиме такий виступ? Які його особливості?

Тема 9. Риторичний канон і сучасні закони риторики

Завдання 1. Римському оратору Цицерону належить вислів: «Всі сили й здібності оратора слугують виконанню таких п'яти завдань: по-перше, він повинен підшукати зміст для своєї промови; по-друге, розташувати знайдене по порядку, зваживши та оцінивши кожний доказ; по-третє, оповити й прикрасити все це словами; по-четверте, укріпити промову в пам'яті; по-п'яте, виголосити її з гідністю та приємністю».

Як називаються розділи класичної риторики, відповідні переліченим етапам?

Завдання 2. Опрацюйте тексти/записи трьох публічних виступів різних жанрів. Визначте специфіку реалізації кожного із законів. Зіставте результати у вигляді таблиці.

Завдання 3. В одному з послань Івана Вишенського містяться рядки: «еси кровоїд, м'ясоїд, волоїд, скотоїд, звіроїд, свиноїд, куроїд, гускоїд, птахоїд, ситоїд, солодкоїд, пирогаїд».

Яка риторична фігура тут використовується та з якою метою?

Завдання 4. Проведіть дискусію з теми «Чи кожна людина може стати оратором?».

Тема 10. Техніка публічного виступу фахівця

Завдання 1. Виберіть будь-яку тему для своєї майбутньої промови. Запитайте себе, чому ви вирішили представити аудиторії саме цю тему? Яка це буде промова: інформаційна, агітаційна, похвальна, розважальна? Дайте письмову відповідь. Чи використаєте ви міркування щодо вибору теми в самій промові? Обґрунтуйте своє рішення.

Завдання 2. Напишіть власну характеристику із використанням прийомів опису та міркування. Який прийом доцільніше використати під час опису зовнішності, а який – для характеристики рис особистості?

Завдання 3. Підготуйте виступ на тему: «Ніщо ми так погано не знаємо, як те, що кожен повинен знати: закон» (Оноре де Бальзак). Продумайте і сформулюйте мету вашої промови. Доберіть цікаві приклади. Придумайте і проаналізуйте кілька варіантів композиції. Виберіть один з варіантів і напишіть за вибраною схемою повний текст промови.

Завдання 4. Промовець, що виходить виступати перед вами, починає свій виступ словами: «Шановні слухачі! Ви вже прослухали цікаві й яскраві виступи моїх колег з проблем... Я сам з великим задоволенням прослухав їх і тепер продовжу цю тему. Хочу запропонувати вам своє бачення цих питань».

Як можна охарактеризувати подібний вступ?

Завдання 5. Цицерон перед виступом у сенаті тренувався у себе вдома, проголошуючи промову і переходячи під час цього з однієї кімнати до іншої. Щоразу, коли він переходив до наступної думки, робив невеличку паузу й

мисленнево поєднував відповідний розділ промови з певним кутком своєї оселі. Під час виступу у сенаті він подумки повторював свій шлях домівкою і міг виголосити всю промову, не користуючись записами.

Як називається такий прийом запам'ятовування промови?

Тема 11. Професійне дискусивно-полемічне мовлення

Завдання 1. Розкрийте співвідношення понять «полеміка», «дискусія», «диспут», «дебати». Наведіть приклади як аргументи специфічних рис.

Завдання 2. Продемонструйте коректні засоби аргументації, які можна використати: на нараді; на святі; на мітингу.

Завдання 3. Сперечальник посилається на наукову монографію, хоча насправді ніколи не читав її, а, може, й взагалі такої монографії не існує. «Наукою встановлений факт», – говорить сперечальник.

Як називається такий аргумент та до якої категорії він належить?

Завдання 4. В одному з давньогрецьких рукописів наводиться як приклад помилкового судження софізм: «Крадій не бажає придбати щось погане. Придбання чогось доброго є доброю справою. Крадій робить добру справу». *Де тут помилка та що таке софізм?*

Завдання 5. Проведіть рольову гру «суд історії» щодо воєнних злочинів ХХ-ХХІ сторіччя (історична подія на вибір).

Тема 12. Особливості юридичного красномовства

Завдання 1. Підберіть приклади до кожного з жанрів судового красномовства. Охарактеризуйте, які саме риси цих прикладів вирізняють їх як окремий жанр. Сформулюйте риторичні особливості кожного з жанрів.

Завдання 2. Сформулюйте специфіку судової риторики (учасники, структура) залежно від типів провадження (кримінальне, цивільне, адміністративне, господарське).

Завдання 3. Охарактеризуйте логічні, етичні, психологічні засади судової промови виходячи з понять класичної риторики.

Завдання 4. Підготуйте виступ на правову тематику, спираючись та правила побудови публічного виступу, з метою роз'яснити зміни до чинного законодавства. Використайте знання про мову права та стилі мови.

РОЗДІЛ III. Основи професійної комунікації в правовому та етичному полі.

Тема 1. Правові засади професійної комунікації правоохоронця

Завдання 1. Підібрати по 2 позитивні та 2 негативні приклади комунікації поліцейського під час перевірки документів. Пояснити, які саме принципи Конституції України були дотримані або порушені в кожному випадку.

Завдання 2. «Поліцейський каже громадянину: «Ви ж самі знаєте, як ваші люди поведуться»».

Які правові засади комунікації порушено в цій фразі? Яку статтю Кримінального кодексу можна застосувати в разі систематичного використання подібних висловлювань?

Завдання 3. Уявіть, що ви керівник підрозділу поліції. Напишіть короткий наказ (5-7 речень) про обов'язкове дотримання принципів недискримінації та протидії мові ворожнечі під час взаємодії з громадянами.

Завдання 4. Підберіть 3 реальні або модельні ситуації з життя поліції, де порушення правових засад комунікації призвело до конфлікту або скарги. Поясніть, як правильно можна було б вирішити кожну ситуацію.

Тема 2. Юридичні межі та стандарти комунікації в професійній діяльності

Завдання 1. Підібрати позитивні та негативні приклади до кожного з критеріїв мови ворожнечі. Пояснити, чому саме ці висловлювання підпадають або не підпадають під ознаки правопорушення.

Завдання 2. «Під час затримання поліцейський каже: «Та ти ж типовий наркоман, від тебе тхне».

Які юридичні межі порушено? Яка відповідальність може настати?

Завдання 3. Напишіть 5 варіантів безбар'єрної комунікації для однієї й тієї ж ситуації: перевірка документів у представника національної меншини.

Завдання 4. Уявіть скаргу громадянина на дискримінаційну комунікацію. Складіть коротку службову записку від імені поліцейського з поясненням ситуації та самоаналізом.

Тема 3. Аналітична робота з комунікаційними загрозами

Завдання 1. Підібрати 3 приклади наративів ІПСО проти поліції за 2022-2026 роки. Пояснити, до яких статей КК України (наприклад, 436, 161, 111) вони можуть бути віднесені.

Завдання 2. «В соцмережах поширюється відео: «Поліція б'є наших хлопців, дивіться, як вони знуцаються». Відео змонтоване». Які комунікаційні загрози тут присутні? Які дії поліції повинні бути першими?

Завдання 3. Створіть шаблон короткої аналітичної довідки про виявлений фейк (5 пунктів).

Завдання 4. Уявіть, що ви аналітик підрозділу. Напишіть 3-4 речення висновку після моніторингу однієї з груп у Telegram.

Тема 4. Усна комунікація в оперативно-розшуковій та превентивній діяльності

Завдання 1. Підібрати 3 позитивні та 3 негативні приклади усної комунікації під час затримання або профбесіди. Пояснити, як вони впливають на деескалацію або ескалацію конфлікту.

Завдання 2. «Громадянин кричить: «Ви всі однакові бандити!» Поліцейський відповідає: «Сам ти бандит!».

Які принципи деескалації порушено? Як правильно було б відповісти?

Завдання 3. Напишіть 4 варіанти реплік поліцейського під час розмови з дитиною-свідком злочину.

Завдання 4. Створіть сценарій профілактичної бесіди з неповнолітнім правопорушником (5-6 реплік з кожного боку).

Тема 5. Етичні та правові стандарти комунікації

Завдання 1. Підібрати приклади до кожного принципу Етичного кодексу поліції.

Завдання 2. «Поліцейський каже колезі: «Та що ти розумієш, ти ж жінка». Які етичні та правові норми порушено?

Завдання 3. Напишіть свою «Етичну декларацію поліцейського» (6-8 пунктів).

Завдання 4. Уявіть етичну дилему: підлеглий вчинив грубість щодо громадянина. Складіть розмову з ним від імені керівника.

РОЗДІЛ IV. Публічна та полемічна комунікація фахівця в умовах інформаційної та гібридної війни

Тема 6. Стратегії взаємодії з медіа

Завдання 1. Підібрати 2 приклади успішного та 2 неуспішного спілкування поліції з журналістами. Пояснити помилки.

Завдання 2. Напишіть шаблон прес-релізу-спростування типового фейку про поліцію.

Завдання 3. Уявіть запит журналіста під час кризи. Напишіть 3 варіанти відповіді (коротка, середня, розгорнута).

Завдання 4. Створіть алгоритм «Що робити, якщо журналіст провокує на порушення таємниці слідства».

Тема 7. Історичні приклади та сучасні вимоги до майстерності публічного мовлення

Завдання 1. Підібрати 2 історичні приклади вдалої та невдалої публічної комунікації поліції (Україна або світ).

Завдання 2. Напишіть текст короткого звернення керівника поліції до населення під час надзвичайної ситуації (5-7 речень).

Завдання 3. Уявіть провокативне запитання на брифінгу. Напишіть 3 варіанти відповіді.

Завдання 4. Складіть «чек-лист» з 7 правил публічного виступу поліцейського в умовах війни.

Тема 8. Види процесуальної комунікації

Завдання 1. Підібрати по 1 прикладу кожного виду процесуальної комунікації (судова, оперативна, адміністративна, публічна).

Завдання 2. Напишіть репліки прокурора в суді, який протидіє маніпуляції адвоката.

Завдання 3. Уявіть допит свідка, який намагається маніпулювати. Напишіть 4 репліки слідчого.

Завдання 4. Складіть порівняльну таблицю «Особливості комунікації в суді vs. на вулиці».

Тема 9. Застосування правових канонів аргументації

Завдання 1. Підбрати 3 приклади спростування фейку за допомогою презумпції невинуватості.

Завдання 2. Напишіть коротку аргументацію прокурора в суді проти типового маніпулятивного наративу.

Завдання 3. Уявіть публічний виступ поліцейського проти пропаганди. Напишіть 5 ключових тез.

Завдання 4. Складіть «дерево аргументів» для спростування одного з наративів ІПСО.

Тема 10. Техніка публічних комунікацій

Завдання 1. Підготуйте структуру брифінгу поліції під час кризової ситуації (5 етапів).

Завдання 2. Напишіть відповіді на 3 провокативні запитання журналістів.

Завдання 3. Створіть сценарій прес-конференції (ролі: спікер поліції, журналісти).

Завдання 4. Підготуйте список з 7 невербальних помилок, яких не можна допускати на брифінгу.

Тема 11. Тактика дискурсивно-полемічної комунікації в правовому полі

Завдання 1. Підбрати 3 приклади логічних помилок у маніпуляціях пропаганди.

Завдання 2. Напишіть репліки прокурора під час судових дебатів проти адвоката-маніпулятора.

Завдання 3. Уявіть полеміку з журналістом на прямому ефірі. Напишіть 4 репліки поліцейського.

Завдання 4. Складіть алгоритм фіксації мови ворожнечі під час публічної дискусії.

Тема 12. Юридичне публічне мовлення як інструмент протидії ворожій пропаганді

Завдання 1. Підберіть 2 успішні та 2 невдалі приклади публічного звернення поліції до населення.

Завдання 2. Напишіть текст звернення керівника поліції до молоді з протидією ворожому наративу.

Завдання 3. Створіть контрнаратив до типового фейку (наприклад, «поліція працює на окупантів»).

Завдання 4. Складіть план публічного виступу поліції під час інформаційної атаки (5 кроків).

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

РОЗДІЛ I. Основи культури професійного мовлення

Тема 1. Вступ до навчальної дисципліни «Професійна комунікація»

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Рівні культури мовлення правника.
2. Особливості міжособистісного спілкування.
3. Віртуальне спілкування та його особливості.
4. Роль словників у підвищення мовної культури.
5. Авторефлексія як внутрішнє спілкування.

Тема 2. Стилїстика мовлення у професійній сфері

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Стиль як мовне та немовне явище.
2. Ідіостиль у діяльності правника.
3. Вербальні та невербальні особливості експресивних стилів.
4. Епістолярний стиль: історія та сучасні особливості.
5. Специфіка виокремлення ораторського стилю.

Тема 3. Науковий стиль у професійній сфері. Формування наукового тексту

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Становлення і розвиток наукового стилю української мови.
2. Анотація як жанр наукового тексту.
3. Особливості усного та писемного наукового мовлення.
4. Лексикографічна компетенція мовної культури науковця.
5. Науковий етикет.

Тема 4. Публіцистичний стиль у професійній сфері. Мовні особливості текстів у масмедіа

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Маркери істинної інформації у публіцистичному тексті.
2. Мовні параметри дезінформації.
3. Невизначена інформація як ключова ознака маніпуляції в медіа.
4. Діджиталізація публіцистичного дискурсу.
5. Оцінний характер публіцистичного мовлення.

Тема 5. Розмовний стиль у професійній сфері. Культура усного мовлення фахівця

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Візуальні засоби інформації у розмовному стилі.
2. Специфіка невербальних засобів міжнародної комунікації.
3. Голос як інструмент впливу.
4. Національно-культурні відмінності мовної поведінки людей.
5. Розмовний стиль у діловому спілкуванні правника.

Тема 6. Мовний етикет у професійній комунікації

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Етикет діалогічного спілкування у професійній діяльності.
2. Результативність діалогічного мовлення.
3. Види та принципи ефективного слухання.
4. Види запитань і відповідей у діловому спілкуванні.
5. Ритуали міжнародного етикету.

РОЗДІЛ II. Культура монологічного та діалогічного мовлення фахівця

Тема 7. Ораторська майстерність фахівця. Риторика як наука та мистецтво

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Зв'язок риторики з іншими сферами знань про людину.
2. Погляди на риторику Аристотеля.
3. Риторика Марка Тулія Цицерона
4. Риторичне вчення Феофана Прокоповича
5. Демократичне та авторитарне красномовство.

Тема 8. Роди та види риторики. Інтерактивне красномовство

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Особливості сучасних політичних дебатів в Україні.
2. Усний та писемний виміри дипломатичної риторики.
3. Побутова риторика у традиціях сімейного спілкування.
4. Військова риторика в історичному контексті.
5. Інноваційні жанри риторики.

Тема 9. Риторичний канон і сучасні закони риторики

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Логос, етос, пафос у діяльності правника.
2. Формування концепції виступу у сучасному красномовстві.
3. Засоби активізації уваги аудиторії під час виступу.
4. Риторична фігура як синтаксична одиниця.
5. Сучасний риторичний ідеал.

Тема 10. Техніка публічного виступу фахівця

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Типи промов за способом виголошення.
2. Способи запам'ятовування промови: механічний, логічний, мнемотехнічний.
3. Запис промови як етап її підготовки.
4. Характеристика та правила використання мовних нот.
5. Вади техніки мовлення та їх корекція.

Тема 11. Професійне дискусивно-полемічне мовлення

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Історія мистецтва суперечки.
2. Нульова, середня, висока модальність професійної суперечки.
3. Правила етичної суперечки.
4. Полемічні елементи в монологічній і діалогічній формах виступу.
5. Агональна риторика.

Тема 12. Особливості юридичного красномовства

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Історія розвитку судової риторики в Україні.
2. Специфіка аудиторії судового виступу.
3. Мова права у юридичній риторичі.
4. Вплив сценічної риторики на виступ адвоката.
5. Суд присяжних: західноєвропейський досвід.

РОЗДІЛ III. Основи професійної комунікації в правовому та етичному полі.

Тема 1. Правові засади професійної комунікації правоохоронця

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Нормативні принципи законності та недискримінації в комунікації поліцейського.
2. Протидія мові ворожнечі як обов'язковий елемент службової діяльності.
3. Обмеження комунікації в умовах національної безпеки.
4. Правила взаємодії з громадянами під час масових заходів.
5. Модель інструкції з дотримання правових засад комунікації в поліції.

Тема 2. Юридичні межі та стандарти комунікації в професійній діяльності

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Ознаки мови ворожнечі в службовій взаємодії.
2. Безбар'єрна комунікація в роботі з вразливими групами населення.
3. Дисциплінарна відповідальність за порушення стандартів спілкування.
4. Алгоритм реагування на скарги громадян щодо дискримінаційної комунікації.
5. Посібник з інклюзивної мови для працівників поліції.

Тема 3. Аналітична робота з комунікаційними загрозами

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Класифікація сучасних наративів дезінформації проти поліції.
2. Методи виявлення інформаційно-психологічних операцій в соціальних мережах.
3. Шаблон аналітичної довідки про виявлений фейк
4. Роль аналітичних підрозділів поліції в протидії ІПСО

5. Алгоритм швидкого реагування на комунікаційні загрози в Telegram-каналах.

Тема 4. Якісна усна комунікація в оперативно-розшуковій та превентивній діяльності

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Техніки деескалації конфліктів під час затримання.
2. Емпатичний підхід у спілкуванні з потерпілими та свідками.
3. Безбар'ерна комунікація з дітьми та ВПО під час профілактичної роботи.
4. Розмовне меню для спілкування з агресивними громадянами.
5. Тренінговий модуль з деескалації для початкової підготовки поліцейських.

Тема 5. Етичні та правові стандарти комунікації

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Основні принципи поведінки поліцейського в Етичному кодексі.
2. Вирішення етичних дилем у щоденній роботі поліції.
3. Правила спілкування з людьми похилого віку та людьми з інвалідністю.
4. Етичний кодекс підрозділу з акцентом на інклюзивну комунікацію.
5. Етичний компас поліцейського – щоденний чек-лист.

РОЗДІЛ IV. Публічна та полемічна комунікація фахівця в умовах інформаційної та гібридної війни

Тема 6. Стратегії взаємодії з медіа

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Правила підготовки офіційних заяв поліції для медіа.
2. Стратегії спростування дезінформації в медіапросторі.
3. Баланс між прозорістю поліції та збереженням таємниці розслідування.
4. Інструкція для прес-офіцера поліції під час інформаційної атаки.
5. Алгоритм реагування поліції на провокативні запитання журналістів.

Тема 7. Історичні приклади та сучасні вимоги до майстерності публічного мовлення

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Успішні та невдалі публічні звернення поліції під час криз 2022-2025 років.
2. Сучасні вимоги до публічного лідерства керівників поліції.
3. Прийоми протидії пропаганді через публічні виступи.
4. Структура звернення поліції до населення під час надзвичайної ситуації.
5. Компоненти тренінгу з публічного мовлення для молодих офіцерів поліції.

Тема 8. Види процесуальної комунікації

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Особливості комунікації прокурора в судовому засіданні.

2. Правові обмеження оперативно-розшукової комунікації.
3. Відмінності адміністративної та публічної комунікації поліції.
4. Тактика протидії маніпуляціям під час допиту свідка.
5. Порівняльна таблиця комунікації в суді, на вулиці та в медіа.

Тема 9. Застосування правових канонів аргументації

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Презумпція невинуватості в публічних заявах поліції.
2. Спростування типового фейку за допомогою допустимих доказів.
3. Прийоми уникнення мови ворожнечі в процесуальній аргументації.
4. Контр-аргументація проти маніпулятивних наративів у суді.

Тема 10. Техніка публічних комунікацій

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Підготовка брифінгу поліції під час кризової ситуації.
2. Техніки відповіді на провокативні запитання журналістів.
3. Невербальний чек-лист для публічних виступів поліцейського.
4. Правила проведення прес-конференції в умовах гібридної війни.
5. Аналіз техніки брифінгів поліції України 2024-2025 років.

Тема 11. Тактика дискурсивно-полемічної комунікації в правовому полі

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Найпоширеніші логічні помилки в пропагандистських наративах.
2. Тактика контр-аргументації прокурора в судових дебатах.
3. Підготовка клопотань для захисту позиції поліції в полеміці.
4. Алгоритм фіксації мови ворожнечі під час публічної дискусії.
5. Порівняння полеміки в суді та в публічних медіа.

Тема 12. Юридичне публічне мовлення як інструмент протидії ворожій пропаганді

Підготовка доповідей та реферативних повідомлень з теми:

1. Успішні публічні звернення поліції до населення в 2022–2025 роках.
2. Методика створення контрнарративу проти типового ворожого меседжу.
3. Алгоритм підготовки публічного звернення поліції під час інформаційної атаки.
4. Роль поліції в формуванні інформаційної стійкості молоді.
5. Посібник з юридичного публічного мовлення для офіцерів поліції.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА КОНТРОЛЮ

Під час навчання дисципліни використовуються такі методи навчання:

- словесні (лекція, обговорення);
- наочні (опрацювання дидактичних матеріалів);
- практичні (практичні вправи, індивідуальні завдання);
- інтерактивні (використання цифрових технологій).

Методи контролю – усне та письмове опитування, перевірка практичних завдань, тестовий контроль (за потреби) тощо.

Поточний контроль здійснюється під час кожного заняття для перевірки засвоєння попереднього матеріалу й виявлення прогалин у знаннях здобувачів. Він здійснюється за допомогою систематичного оцінювання роботи групи загалом і кожного здобувача окремо на всіх етапах навчання.

Тематичний контроль здійснюється після вивчення нової теми і має на меті систематизацію знань здобувачів. Цей вид контролю сприяє підготовці до підсумкового контролю – заліку та екзамену. Форми контролю: усне опитування та виконання практичних завдань.

Підсумковий контроль здійснюється у два етапи. Проміжний підсумковий контроль має форму заліку та відбувається після завершення першого семестру вивчення дисципліни. Після завершення вивчення повного курсу навчальної дисципліни формою контролю є екзамен.

З метою найкращого засвоєння дисципліни здобувачам рекомендується звертатися до різноманітних наукових, довідкових та інформаційних джерел. Вивчення будь-якої теми передбачає використання не лише матеріалів лекції, прочитаної викладачем, але й самостійної аналітичної роботи здобувача над україномовними та іноземними джерелами.

Для атестації здобувачів на відповідність їх знань вимогам, які викладені у цій робочій програмі, на сайті академії розміщені матеріали педагогічної діагностики: завдання для контрольних робіт, тестові завдання, питання для підсумкового контролю. Ці матеріали повинні забезпечувати об'єктивність оцінки отриманих знань та набутих умінь і навичок з навчальної дисципліни.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Відповідно до структури навчального плану навчальна робота складається з аудиторної роботи (лекція, семінарські та практичні заняття) та самостійної роботи. Оцінювання компетентності з навчальної роботи здобувача вищої освіти з дисципліни здійснюється шляхом встановлення відповідного рівня знань за кожне навчальне заняття та виставлення балів від 2 до 5. Виставляючи бали, науково-педагогічний працівник має їх обґрунтувати, керуючись логікою та наявними критеріями.

Оцінка «відмінно» виставляється: за повне знання та розуміння матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні й творчому використанні набутих знань та навичок.

Оцінка «добре» виставляється: за демонстрацію здобувачем вищої освіти повних, систематичних знань з дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури; здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Водночас здобувач вищої освіти допускає окремі помилки під час викладення матеріалу чи виконання завдань.

Оцінка «задовільно» виставляється: за демонстрацію знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності; поверхневу обізнаність з основною та додатковою літературою, передбаченою програмою. Водночас здобувач вищої освіти допускає суттєві помилки під час викладення матеріалу, хоча спроможний усунути їх із допомогою викладача.

Оцінка «незадовільно» виставляється: за засвоєння здобувачем вищої освіти матеріалу, що складає менше 50% необхідного обсягу; незнання основних понять та принципів дисципліни, невміння пояснити навчальну інформацію адекватно, неспроможність дати відповіді на запитання викладача. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться здобувачу вищої освіти, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності відповідно до встановлених програмою критеріїв.

РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

За рекомендацією МОН України розподіл балів, з яких формується рейтинг компетентності здобувача вищої освіти, відбувається між поточним контролем (60 балів) та підсумковим контролем (40 балів – за результатами складання заліку/екзамену).

Робота під час семінарів та практичних занять оцінюються максимально 5 балами. Бал аудиторної роботи визначається як середній бал успішності студента, який множиться на коефіцієнт вагомості 12.

Накопичення балів з тем за усі види робіт (max 60 балів)				Підсумковий контроль (max 40 балів)	Підсумкова кількість балів (max 100 балів)
Тема 1 – 6	Тема 7 – 12	Тема 13 – 17	Тема 18 – 24	Залік	
5 б.	5 б.	5 б.	5 б.	40 б.	100 б.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74		D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ ДИСЦИПЛІНА (З УРАХУВАННЯМ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ)

Інструменти. У разі необхідності, використання інструментів

обирається викладачем, виходячи з теми навчальної дисципліни.

Обладнання. Для закріплення теоретичних знань та відпрацювання практичних навичок за темами навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти мають використовувати різні види обладнання: мультимедійний проєктор, комп'ютер, планшет, інтерактивну дошку.

Програмне забезпечення. Використання програмного забезпечення залежить від типу навчання (очне, змішане, дистанційне) та може включати в себе: доступ до дистанційних навчальних курсів дисциплін на офіційному вебпорталі НАВС через мережу Інтернет, платформа Zoom, соціальні мережі, електронна пошта.

10. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

За РОЗДІЛАМИ I-II

1. Культура мови й культура мовлення: визначення, характеристика.
2. Ознаки та чинники формування культури мовлення.
3. Мовна освіта. Мовне виховання. Мовленнєва поведінка.
4. Комунікація та спілкування у суспільстві.
5. Класифікації видів спілкування: загальна характеристика.
6. Стель мови та стиль мовлення: визначення, характеристика.
7. Суб'єктивні стилі: характеристика, чинники формування.
8. Ідіолект й ідіостиль: специфіка явищ, особливості формування.
9. Експресивні стилі: визначення, види, застосування.
10. Функціональні стилі: визначення, види, чинники утворення.
11. Інформація: характеристика явища, види, використання у функціональних стилях.
12. Текст як форма реалізації мовленнєво-професійної діяльності.
13. Науковий стиль: призначення, функції, ознаки, мовні засоби.
14. Власне науковий підстиль наукового стилю: особливості та жанри.
15. Науково-навчальний підстиль наукового стилю: особливості та жанри.
16. Науково-популярний підстиль наукового стилю: особливості та жанри.
17. Структура та композиція наукових текстів.
18. Теза: визначення, види, використання та оформлення в наукових текстах.
19. Публіцистичний стиль: призначення, ознаки, мовні засоби.
20. Підстили публіцистичного стилю: особливості, жанри.
21. Публіцистичний текст і публіцистичний дискурс.
22. Формування маніпуляції у публіцистичному тексті: інформація, мова, дискурс.
23. Розмовний стиль: призначення, ознаки, мовні засоби, підстили.
24. Усне мовлення та писемне мовлення у розмовному стилі.
25. Невербальні засоби спілкування: визначення, класифікація.
26. Мовний та мовленнєвий етикет: визначення, чинники формування, реалізація.
27. Ділове спілкування: визначення, ознаки, мовні особливості.
28. Етапи ділового спілкування: характеристика, роль у досягненні мети.
29. Стилi мови у професійній комунікації.
30. Дискурс професійної комунікації.
31. Риторика як наука, мистецтво, навчальна дисципліна.
32. Основні напрямки розвитку риторики Античності.
33. Тенденції розвитку та особливості українського красномовства.

34. Світове красномовство у XX-XXI столітті.
35. Класифікація риторики за родами й видами.
36. Характеристика соціально-політичного красномовства.
37. Характеристика академічного красномовства.
38. Характеристика юридичного красномовства.
39. Сучасні види красномовства.
40. Основні поняття та розділи класичної риторики.
41. Закони сучасної риторики.
42. Концептуальний закон. Принципи формування концепції.
43. Закон модулювання аудиторії. Ознаки аудиторії.
44. Стратегічний закон риторики.
45. Тактичний закон риторики.
46. Мовленнєвий закон риторики.
47. Закони ефективної комунікації та системно-аналітичний.
48. Поняття публічного виступу. Основні види публічного виступу.
49. Етапи підготовки публічного виступу.
50. Структура ораторського тексту.
51. Мова і стиль публічного виступу.
52. Імідж оратора.
53. Поняття та принципи техніки мовлення.
54. Презентація як різновид публічного мовлення.
55. Поняття суперечки. Класифікації суперечок.
56. Учасники та структура суперечки.
57. Види аргументів. Типові помилки аргументації.
58. Заперечення та спростування в суперечці.
59. Коректні та некоректні прийоми суперечки.
60. Мистецтво судових дебатів.

ЗА РОЗДІЛАМИ III-IV

1. Основні принципи професійної комунікації, закріплені в Конституції України.
2. Статті Конституції України, які встановлюють заборону дискримінації та розпалювання ворожнечі.
3. Правовий зміст принципу законності в комунікації працівника поліції.
4. Правові наслідки порушення принципу недискримінації під час виконання службових обов'язків.
5. Обмеження змісту та форми професійної комунікації правоохоронця принципами національної безпеки.
6. Критерії кваліфікації висловлювань як мови ворожнечі.
7. Основні ознаки дискримінаційного висловлювання в службовій діяльності.
8. Поняття безбар'єрної комунікації в контексті роботи правоохоронних органів.

9. Види відповідальності за порушення стандартів комунікації в поліції.
10. Алгоритм дій поліцейського після отримання скарги на дискримінаційну комунікацію.
11. Основні види комунікаційних загроз, з якими стикається поліція в умовах гібридної війни.
12. Ознаки, які дозволяють відрізнити дезінформацію від звичайної помилкової інформації.
13. Мета інформаційно-психологічних операцій (ІПСО) проти правоохоронних органів.
14. Основні етапи моніторингу комунікаційних загроз в інформаційному просторі.
15. Правові підстави фіксації комунікаційних загроз як доказів у кримінальному провадженні.
16. Основні принципи деескалації конфлікту в роботі поліцейського.
17. Найефективніші техніки активного слухання під час спілкування з потерпілим.
18. Безбар'єрний підхід під час спілкування з представниками вразливих груп.
19. Основні невербальні сигнали, які допомагають знизити напругу в конфліктній ситуації.
20. Вплив якісної усної комунікації на ефективність профілактичної роботи поліції.
21. Основні принципи Етичного кодексу працівника поліції.
22. Зміст принципу неупередженості в професійній комунікації.
23. Найпоширеніші етичні порушення в спілкуванні, які фіксуються в діяльності поліції.
24. Співвідношення етичних норм та кримінальної відповідальності за зловживання владою.
25. Основні правила комунікації з дітьми та людьми з інвалідністю.
26. Основні обмеження на комунікацію поліції з медіа, встановлені законодавством.
27. Зміст принципу єдиної офіційної позиції поліції.
28. Основні етапи підготовки прес-релізу поліції.
29. Реагування поліції на поширення дезінформації в медіа.
30. Неприпустимі дії поліцейського під час спілкування з журналістами.
31. Основні помилки публічної комунікації поліції в перші місяці повномасштабного вторгнення.
32. Сучасні вимоги до публічного лідерства керівників поліції.
33. Роль емоційної стійкості в публічних виступах правоохоронця.
34. Основні структурні елементи ефективного публічного звернення поліції.
35. Зміни вимог до публічного мовлення в умовах інформаційної війни.
36. Основні види процесуальної комунікації в діяльності поліції.

37. Особливості комунікації прокурора в судовому засіданні.
38. Правові обмеження оперативно-розшукової комунікації.
39. Відмінності адміністративної комунікації від публічної в роботі поліції.
40. Вплив процесуальних норм на тактику протидії маніпуляціям.
41. Використання презумпції невинуватості в аргументації поліції.
42. Основні правила використання доказів у публічній аргументації.
43. Небезпека мови ворожнечі в процесуальній аргументації.
44. Відмінність логічної аргументації від маніпулятивної.
45. Основні прийоми контр-аргументації проти типових маніпулятивних наративів.
46. Основні етапи підготовки до брифінгу поліції.
47. Техніки ефективної відповіді на провокативні запитання.
48. Значення невербальної складової публічного виступу.
49. Основні правила проведення прес-конференції в кризовій ситуації.
50. Вплив техніки публічних комунікацій на рівень довіри до поліції.
51. Найпоширеніші логічні помилки, які використовує пропаганда.
52. Тактика контр-аргументації прокурора в судових дебатах.
53. Процесуальні інструменти захисту позиції поліції в полеміці.
54. Відмінності полеміки в судовому засіданні від полеміки в медіа.
55. Спосіб фіксації порушень (мова ворожнечі) під час публічної дискусії.
56. Основні елементи успішного публічного звернення поліції до населення.
57. Методика створення контрнарративу проти ворожих меседжів.
58. Основні етапи підготовки публічного звернення в умовах інформаційної атаки.
59. Способи сприяння поліції формуванню інформаційної стійкості суспільства.
60. Структурні особливості ефективного юридичного публічного мовлення в умовах гібридної війни.

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти

Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР.

Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25 квітня 2019 р. № 2704-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>.

Основна

Короткова Ю. М. Культура мовлення юриста : навч.-метод. посіб. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М. 2020. 184 с.

Молдован В. В. Судова риторика: теорія і практика : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.]. К. : Юрінком Інтер, 2010. 491 с.

Ораторське мистецтво: підручник / М.П.Требін, Г.П.Клімова, Н.П.Осипова та ін.; за ред. М.П.Требіна і Г.П.Клімової. Х.: Право, 2013. 208 с.

Пентилюк М.І., Маруніч І.І., Гайдаєнко І.В. Ділове спілкування та культура мовлення. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 224 с.

Сагач Г. Риторика : підручник. К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2010. 344 с.

Токарська А. С., Кочан І. М. Культура фахового мовлення правника : навч. посіб. Львів. : Світ, 2014. 232 с.

Додаткова

Грицаєнко Л. М. Основи красномовства: навч. посіб. Київ. : КНУТД, 2013. 245 с.

Ділова репутація та імідж працівників Національної поліції України : науково-практичні рекомендації / Ю. М. Короткова, Т. В. Кононенко, В. Є. Сусликов, Т. М. Сабельникова, Г. В. Мухіна, за заг. ред. С. С. Вітвіцького. ДП "ІНФОТЕХ", 2022. 160 с.

Котілова Н. А. Риторика : навч. посіб. Київ: Академія, 2014. 146 с.

Куньч З. Й. Українська риторика: історія становлення і розвитку : навч. посіб., Нац. ун-т «Львів. Політехніка». Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2011. 247 с.

Марусич Н. Ю. Українська мова за професійним спрямуванням. Культура професійного мовлення. навч. посіб. Київ, 2012. 236 с.

Онуфрієнко Г. С. Риторика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 592 с.

Ораторське мистецтво : навч.-метод. посіб. / [авт.-уклад.: І. М. Плотницька та ін.], за ред. І. М. Плотницької, О. П. Левченко, Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. 2-ге вид., стер. Київ : НАДУ, 2011. 126 с.

Проценко Г. П. Правнича лінгвістика : навч. посіб. / Г. П. Проценко та ін. ; за заг. ред. С. М. Гусарова. Київ: А. В. Паливода, 2010. 312 с.

Рогожкин О. В. Риторика: загальна, судова, оперативна: підруч. для студ. і курсантів юрид. спец. Донецьк : Донец. юрид. ін-т МВС України, 2012. 298 с.

Юрчук О. Ф. Комунікативна компетентність правника в парадигмі інновацій. Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи:

матеріали XV Всеукр. наук.-практ. конф. з проблем розвитку та функціонування державної мови. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2017, С. 31–33.

Інформаційні ресурси

Словники України. URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua>.

Електронні версії словників термінографічної серії *Слово Світ*. URL: <http://slovo.ridne.net>.

Великий тлумачний словник сучасної української мови. URL: <http://www.slovnyk.net>.

Українська мова : Енциклопедія. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>

Словопедія. Українські словники: URL: <http://slovopedia.org.ua>

Український правопис 2019. URL: <https://dyskurs.net/ukrainskyi-pravopys-2019-roku/>

Підпис авторів РПНД:

Катерина УСАЧОВА

Вікторія ПИЛИПЕНКО